

Justitsministeriet

Administrationsafdelingen

Kontor: Budget- og Planlægnings-
kontoret
Sagsnr.: 2006-0091-0045
Dok.: LHL40119

Besvarelse af spørgsmål nr. 168 af 13. januar 2006 fra Folketingets Retsudvalg (alm. del).

Spørgsmål:

”Ministeren bedes redegøre for, hvilke overvejelser og initiativer ombudsmandens redegørelse om Erstatningsnævnets behandling af en sag om en 90-årig kvinde giver ministeren anledning til, jf. REU alm. del – bilag 279.”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Erstatningsnævnet.

Erstatningsnævnet har oplyst følgende, hvortil der henvises:

”1. Folketingets Ombudsmand har i en redegørelse af 7. december 2005 vedrørende en konkret sag, i hvilken Erstatningsnævnet traf afgørelse den 23. september 2003, kritiseret, at nævnet ikke forud for sin afgørelse tilvejebragte et mere fyldestgørende oplysningsgrundlag for sagen, ud over det materiale politiet havde tilvejebragt. Ombudsmanden fandt det generelt uholdbart, at nævnet i praksis havde afskåret visse sagsoplysningsmidler, som står til nævnets rådighed. Ombudsmanden henstillede på den baggrund til, at nævnet fremover ikke indskrænker de midler, nævnet anvender i sin oplysning af sagerne, således at nogle af de oplysningsmidler, som almindelige forvaltningsmæssige regler og offererstatningsloven giver nævnet hjemmet til at anvende, ikke anvendes i praksis.

I den konkrete sag var en 90-årig kvinde blevet væltet omkuld i et apotek, da en mand forsøgte at passere forbi hende. Manden havde forinden stjålet en indsamlingsbøsse fra Frelsens Hær, som stod opstillet på apoteket. Ved faldet brækkede kvinden bl.a. venstre lårben. Kvinden anmeldte forholdet til politiet og oplyste, at hun ønskede den pågældende straffet, fordi han havde skubbet til hende, da han skulle hurtigt fra stedet.

Politiet undersøgte sagen og gennemså blandt andet en videooptagelse fra apoteket. Politiet havde udfærdiget en rapport vedrørende videooptagelsen. Om optagelserne var det anført i rapporten, at en mand med rygsæk ses: ”på vej ud gennem døråbningen, og han passerer kvinden til venstre for hende. Under passagen rammes kvinden tilsyneladende af mandens rygsæk, og hun falder. Skråt bag kvinden til højre ses en anden kunde på vej ind, ligesom der foran kvinden ses en ældre mand. Manden ses dreje sig om for at se, hvad der skete med kvinden. Hun hjælpes op af flere personer, hvorefter manden forsvinder ud af billedet... Ved gennemgangen er der ikke konstateret nogen form for bevidst vold.”

Under efterforskningen havde politiet endvidere afhørt en af apotekets farmaceuter som vidne til episoden. Det fremgik af politiets rapport fra afhøringen, at den pågældende farmaceut bl.a. forklarede, at skadevolderen var en narkoman, som hver dag kom på apoteket for at få udleveret sin metadon. Han kom den pågældende dag ind på apoteket som en af de første. På et tidspunkt tilgik han sig en indsamlingsdåse fra Frelsens Hær. Herefter gik han normalt hen til indgangsdøren, hvor andre kunder var på vej ind. Pludselig faldt en ældre kvinde med rollator på gulvet. Hun var tilsyneladende blevet væltet af den pågældende. På politiets forespørgsel var farmaceuten af den opfattelse, at der var tale om et hændeligt uheld, og vidnet så ikke, om det var den pågældendes krop eller rygsæk, der ramte kvinden.

Politiet besluttede på den baggrund den 18. juni 2003 at indstille efterforskningen i denne del af sagen, idet der efter politiets opfattelse ikke var rimelig formodning om, at der var begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige. Politiet videresendte samtidig til Erstatningsnævnet en ansøgning fra kvinden om erstatning i anledning af tilskadekomsten. Ansøgningen var vedlagt politiets dokumenter fra efterforskningen.

Efter at have gennemgået sagens dokumenter, afslog Erstatningsnævnet den 23. september 2003 – ca. 3 måneder efter modtagelsen af kvindens ansøgning – at tilkende kvinden erstatning som følge af tilskadekomsten, idet det efter nævnets opfattelse ikke med tilstrækkelig sikkerhed kunne antages, at skaden var sket ved en overtrædelse af straffeloven. Afgørelsen var truffet i medfør af offererstatningslovens § 1, stk. 1. Efter denne bestemmelse, kan nævnet kun tilkende erstatning og godtgørelse for personskaade, der er sket ved en overtrædelse af straffeloven.

Nævnet lagde ved afgørelsen vægt på, at det af den nævnte vidneforklaring samt videooptagelse fremgik, at kvinden formentlig var blevet væltet omkuld ved et hændeligt uheld. Nævnets afgørelse var truffet på grundlag af politiets dokumenter, herunder rapporten vedrørende videooptagelsen fra apoteket.

Ved brev af 2. oktober 2003 anmodede kvinden Erstatningsnævnet om at genoptage sagen, idet hun bl.a. fastholdt, at hun var blevet skubbet omkuld.

Den 20. oktober 2003 rettede kvinden på ny henvendelse til nævnet, idet hun foreslog, at nævnet aflagde hende et besøg for at høre, hvad der egentlig var foregået på apoteket. Hun anførte i den forbindelse, at hun ikke tidligere var blevet afhørt til sagen af politiet eller anden myndighed.

På baggrund af kvindens henvendelser, genoptog nævnet sagen og traf den 4. november 2003 fornyet afgørelse. Ved afgørelsen fastholdt nævnet sin afgørelse af 23. september 2003 med den deri anførte begrundelse. Nævnet bemærkede, at det fremgik af sagens akter, at kvinden var blevet afhørt af politiet den 1. april 2003.

Ved brev af 12. november 2003 rettede kvinden igen henvendelse til nævnet, idet hun anførte, at det var korrekt, at politiet telefonisk havde stillet hende nogle spørgsmål, men at der ikke havde været tale om en egentlig afhøring. Hun opfordrede på den baggrund bl.a. nævnet til at høre hendes udlægning af sagen. Hun anførte endvidere, at den mand, som havde stået bag hende, da hun faldt, burde have afgivet vidneforklaring, idet han havde set, hvad der foregik.

Nævnet fastholdt ved brev af 18. november 2003 sin afgørelse af 23. september 2003 med den deri anførte begrundelse.

2. Kvinden rettede efterfølgende den 8. januar 2004 henvendelse til Folketingets Ombudsmand om nævnets behandling af sagen, idet hun bl.a. klagede over, at hun ikke havde haft lejlighed til at fremkomme med sin forklaring om hændelsesforløbet. Hun klagede endvidere over, at nævnet havde lagt vægt på videooptagelsen af episoden uden selv at have set videobåndet.

Den 26. januar 2004 anmodede Ombudsmanden nævnet om en udtalelse i anledning af klagen samt om udlån af sagens akter.

Ved brev af 19. februar 2004 fremkom nævnet med en udtalelse i anledning af klagen. Nævnet anførte i den forbindelse, at nævnet ikke havde haft den nævnte videooptagelse til gennemsyn, men at nævnet ved sine afgørelser havde lagt vægt på politiets oplysninger herom som gengivet i politiets rapport af 7. marts 2003. For så vidt angår kvindens anmodning om at få lejlighed til at afgive yderligere forklaring om sagen bemærkede nævnet, at nævnet ikke foretager selvstændig efterforskning i de sager, der indbringes for nævnet, men træffer afgørelse på grundlag af det efterforskningsmateriale, som nævnet modtager fra politiet. Da det fremgik af sagen, at kvinden var blevet telefonisk afhørt af politiet den 1. april 2003, fandt nævnet ikke, at der i den konkrete sag var grundlag for at antage, at sagen ikke var færdigbehandlet hos politiet.

På baggrund af nævnets oplysninger om, at nævnet træffer afgørelse på grundlag af det efterforskningsmateriale, som nævnet modtager fra politiet, samt oplysningerne om, at nævnet ikke

selv havde haft videooptagelsen til gennemsyn, men havde lagt vægt på politiets oplysninger om videoens indhold, bad Ombudsmanden den 12. marts 2004 nævnet om en supplerende udtalelse.

Ved brev af 17. marts 2004 fremkom nævnet med en ny udtalelse vedrørende sagen. Nævnet anførte i den forbindelse, at efterforskning af mulige lovovertrædelser af straffeloven foretages af politiet. Nævnet fandt derfor, at det faldt uden for nævnets opgaver og kompetencer at foretage oplysning af sagerne, der har karakter af efterforskning. Nævnet oplyste endvidere, at nævnet i henhold til offererstatningslovens § 14, stk. 2, kan forlange retsligt forhør optaget, men at denne hjemmel ikke blev udnyttet i praksis. Ligeledes udnyttes hjemlen i nævnets forretningsorden (den dagældende bekendtgørelse nr. 808 af 19. november 1998) til at indkalde ansøgeren eller andre, der har kendskab til forholdene, til at afgive forklaring for nævnet ikke i praksis.

Nævnet anførte i den sammenhæng, at nævnets arbejde bygger på den forudsætning, at sagen i strafferetlig henseende er færdigbehandlet af politi, anklagemyndighed eller domstolene, inden sagen fremsendes til nævnet. Nævnet henviste i den forbindelse til forretningsordenens § 6, stk. 2, 1. pkt., hvorefter politiet normalt først sender ansøgningen til nævnet ved sagens afslutning hos politiet, anklagemyndigheden eller ved domstolene. Nævnet understregede samtidig, at nævnet – når sagen er afsluttet hos politiet – selvstændigt vurderer, om der er begået en overtrædelse af straffeloven. Denne vurdering måtte imidlertid efter nævnets opfattelse foretages på grundlag af de sagsakter, nævnet modtager fra politiet. Nævnet bemærkede i den forbindelse, at nævnet ikke har nogen instruktionsbeføjelser over for politiet, og derfor ikke har mulighed for at pålægge politiet at efterforske en sag yderligere. Nævnet anførte endvidere, at nævnet naturligvis ikke anså sig for bundet af politiets eller anklagemyndighedens vurdering af en sag, men at politiets og anklagemyndighedens vurdering af sagen ofte ville blive tillagt betydelig vægt. Nævnet var endvidere opmærksomt på, at det ikke skulle komme en ansøger til skade, hvis politiets efterforskning af sagen efter omstændighederne måtte anses for utilstrækkelig.

Den 22. marts 2004 anmodede Ombudsmanden nævnet om en uddybende udtalelse.

Ved udtalelse af 29. marts 2004 oplyste nævnet, at nævnets sager behandles alene på skriftligt grundlag, idet fotografier dog kan indgå. Lydbånd, videobånd, besigtigelser o.l. samt mundtlig forklaring for nævnet anvendes ikke i sagsbehandlingen, idet en sådan fremgangsmåde let ville få karakter af politimæssig efterforskning. Endvidere ville denne fremgangsmåde formentlig medføre en forøgelse af sagsbehandlingstiden, idet den ville medføre, at en større del af sagerne skulle behandles på nævnemøde frem for ved skriftlig cirkulation blandt nævnets medlemmer.

3. I sin redegørelse af 7. december 2005 har Ombudsmanden udtalt kritik af nævnets sagsbehandling i den konkrete sag med hensyn til nævnets sagsoplysning, partshøring og klagevejledning.

For så vidt angår spørgsmålet om nævnets oplysning af sagen, har Ombudsmanden anført, at han er enig med nævnet i, at udgangspunktet for nævnets sagsbehandling er den politimæssige efterforskning. Ombudsmanden finder imidlertid, at nævnet i medfør af almindelige forvaltningsretlige regler har en selvstændig pligt til – i forbindelse med sin behandling af sagerne – at fremskaffe det fornødne fyldestgørende oplysningsgrundlag for at kunne træffe en lovlig og rigtig afgørelse.

På den baggrund er det Ombudsmandens opfattelse, at nævnet i den konkrete sag ikke var afskåret fra ved selvsyn at gennemse videobåndet fra hændelsen i stedet for at henholde sig til politiets vurdering heraf. Nævnet var heller ikke afskåret fra at indhente en egentlig erklæring fra den tilskadekomne kvinde eller at have forsøgt at få oplyst identiteten på de kunder, som stod omkring hende, for at få deres vurdering af, hvad der var sket. Henset til, at politiet kun havde foretaget telefonisk afhøring af kvinden, og at det i forbindelse med partshøring blev tydeligt, at hun ikke havde fået fyldestgørende mulighed for – i forbindelse med politiets efterforskning af sagen – at referere, hvad der egentlig var foregået, fandt Ombudsmanden, at nævnets oplysningsgrundlag i sagen havde været utilstrækkeligt. Ombudsmanden fandt samlet set, at nævnets sagsbehandling i den konkrete sag havde været meget beklagelig.

Ombudsmanden fandt det endvidere uholdbart og i strid med almindelige forvaltningsretlige regler og offererstatningsloven, at nævnet hidtil havde fulgt en praksis, hvorefter lydbånd, videobånd, besigtigelser eller mundtlige forklaringer ikke blev brugt i sagsbehandlingen. Ombudsmanden henstillede derfor til, at nævnet ikke fremover indskrænker de midler, nævnet anvender i sin oplysning af sagerne, således at nogle af de oplysningsmidler, som almindelige forvaltningsretlige regler og offererstatningsloven giver nævnet hjemmel til at anvende, ikke anvendes i praksis.

4. Erstatningsnævnet har ved brev af 30. august 2005 meddelt Ombudsmanden, at nævnet tager Ombudsmandens – dengang foreløbige – redegørelse til efterretning. Nævnet har samtidig i den konkrete erstatningssag – i overensstemmelse med kvindens eget forslag – tilkendt den tilskadekomne kvinde 30.000 kr. til fuld og endelig afgørelse af erstatningssagen.

Nævnet havde forinden afgørelsen via politiet forsøgt at rekvirere videoptagelsen fra apoteket med henblik på gennemsyn i nævnet, men politiet oplyste, at optagelsen var blevet destrueret i formentlig oktober/november 2004.

Det er nævnets vurdering, at flertallet af erstatningssager også fremover vil kunne afgøres på grundlag af det skriftlige materiale, der er tilvejebragt gennem politiets efterforskning.

Nævnet vil imidlertid i lyset af Ombudsmandens henstilling fremover i hvert enkelt tilfælde konkret vurdere, om sagen er fuldt tilstrækkeligt oplyst gennem politiets dokumenter, eller om der er behov for, at nævnet – eller nævnets sekretariat – indhenter og gennemser eventuelt yderligere materiale i form af lydbånd, videobånd eller lignende. Nævnet vil endvidere i den enkelte sag konkret vurdere, om der f.eks. er behov for, at ansøgeren afgiver mundtlig forklaring over for nævnet.

Nævnet behandler for tiden en sag, hvor nævnet – med henblik på at vurdere, om ansøger har været udsat for en straffelovsovertrædelse – har besluttet at lade nævnets sekretariat gennemse en videooptagelse fra tilskadekomsten. Det bemærkes, at bl.a. den teknologiske udvikling meget muligt kan indebære, at der i fremtiden vil vise sig en væsentlig stigning i omfanget af videooptagelser mv., der indgår i politiets efterforskning, og dermed øge behovet for, at nævnet gennemgår materiale ud over sagens dokumenter.

Det kan endvidere oplyses, at nævnet for tiden overvejer behovet for at udpege en lægekonsulent, der skal bistå nævnet i konkrete sager. Lægekonsulentens opgaver vil i givet fald bestå i at tilvejebringe en objektiv lægefaglig vurdering af ansøgers skader, herunder efter omstændighederne oplyse, om skaden kan antages at være opstået ved en straffelovsovertrædelse, f.eks. vold. Nævnet har allerede i en årrække gjort brug af en tandlægekonsulent i visse sager, hvor ansøger har lidt tandskade.

Det kan endvidere oplyses, at det ved Justitsministeriets cirkulæreskrivelse af 26. august 2005 om indsendelse af sager til Erstatningsnævnet mv. over for politiet og anklagemyndigheden er præciseret, at nævnet, hvis der viser sig at være behov for yderligere oplysninger, er berettiget til at rette henvendelse til politimesteren (politidirektøren) med henblik på, at der til brug for nævnets behandling af erstatningsspørgsmålet foretages yderligere undersøgelser i sagen, uanset at politiets efterforskning i sagen er afsluttet.

Det skal endelig bemærkes, at nævnet – hvis nævnet modtager henvendelser herom fra ansøgere om erstatning – naturligvis vil være indstillet på at genoptage behandlingen af konkrete erstatningssager, hvor nævnet under henvisning til den nævnte tidligere praksis måtte have undladt at gennemse eventuelle videooptagelser eller lignende, der kunne have haft betydning for nævnets afgørelse af sagen.”